

INTERNASJONAL KVINNELIGA FÖR **FRED & FRIHET**

DEN NORSKE SEKSJONEN AV WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE & FREEDOM

Høring i Stortingets Utenriks- og forsvarskomiteé 30.09. 2024
v/ Gro Standnes (ledergruppa) og Gro Finne (nedrustningsgruppa)

Innspill til komiteen.

IKFFs merknader er basert på en grunnleggende fortvilelse over våpenproduksjonens grusomme sluttprodukt. Våpen forårsaker ubeskrivelig store skader både på natur, samfunn og mennesker – skader som ikke fjernes ved at krigen tar slutt. Naturødeleggelser, skader på materielle og kulturelle samfunnsstrukturer, på soldater og krigsofre osv. varer i generasjoner etter at krigene tar slutt. Våpenbruk skaper hat og opprustningsspiraler som øker farene for både lokale og globale kriger. Det er meningsløst og brutalt at en så destruktiv næring skal være en av verdens mest lukrative investeringsobjekt og generere de tryggeste arbeidsplassene innen både industri og forskning.

For tiden har ikke slike betraktninger plass i debatten om krig og fred, verken her hjemme eller i verdenssamfunnet. Alle stormaktene påstår at de tjener sine befolkninger og allierte ved opprustning og våpenbruk. Verdens aller farligste og mest usannferdige myte dyrkes fram av både militærallianser, nasjoner og militaristiske grupperinger over hele kloden. Det er denne utviklingen verdenssamfunnet må stanse i fellesskap – for i dag er våpnene slik at menneskehetens eneste valg er enten krig eller klode. IKFF satser på at de fleste vil velge klode. Verdens politikere og mange med dem har i all sin maktesløshet overgitt seg til det militærindustrielle komplekset. Eisenhower advarte mot det i sin tid – det gjør også IKFF.

Meld.St.25(2023-2024):

Eksport av forsvarsmateriell frå Noreg i 2023, eksportkontroll og internasjonalt ikkje-spreiingssamarbeid

IKFFs merknader :

IKFF kan ikke se av stortingsmeldinga på noen måte ettekommer meldingens innledende forsikringer om våpeneksportens hensikt, som etter sigende skal sikre «*vår felles tryggleik og evne til sjølvforsvar*» hindre «*spreiing av masseødeleggingsvåpen*» ikke ha «*ein negativ innverknad på konflikhtar og internasjonale relasjonar*»

Eksempler

Den indirekte eksporten til Israel

Kapittel 10.6

viser en liste over landene Norge har eksportert våpen/materiell til. Israel står ikke på listen. Det er forbudt å selge våpen til Israel fra Norge.

Allikevel viser det seg at militære komponenter - produsert i Norge og eksportert til USA - benyttes i Israels krigføring i Gaza. Alle Israels F35 jagerfly har norske deler. Seks norske bedrifter har levert deler til F35. M72, en lettere panservernrakett produsert av Nammo skal være sett brukt i Israels krigføring i Gaza. Raketten ble ikke eksportert fra Norge, men mest sannsynlig fra Nammos fabrikk i Arizona.

IKFF frykter at den indirekte eksporten av norske våpenkomponenter til våpen som brukes i Israels krigføring mot palestinerne og i Libanon, sammen med Pensjonfond Utlands dokumenterte investeringer i internasjonal produksjon av både atomvåpen og konvensjonelle våpen, snarere gjør Norge til en aktiv krigsnasjon og et bombe- eller terrormål enn å «sikre vår felles tryggleik». Våpeneksporten og norske investeringer har rett og slett «*ein negativ innverknad på konflikhtar og internasjonale relasjonar*» - og ikke motsatt. Norsk våpeneksport er ikke til hinder for «*spreiing av masseødeleggingsvåpen*»

Det er et språk i Norges anerkjennelse av Palestina og Norges militære produsjons-samarbeid med USA, når vi vet at Israels krig mot palestinerne og Libanon er avhengig av våpen fra USA. Manglende drøfting av problemstillingene i stortingsmeldinga er til hinder for en åpen og faktabasert offentlig debatt om norsk våpenproduksjon- og eksport, som er ett av målene for den årlige rapporteringa om eksporten.

Kapitel 5.4.1

omtaler nytt regelverk for eksport av våpen til Ukraina.

Stortinget har godkjent å tillate norske våpenprodusenter å søke Utenriksdepartementet om lisens for direkte salg av forsvarsmateriell. Det er også tillatt med donasjoner – uten at vi kan se av meldinga at det må søkes om lisens også for donasjoner.

I og med at disse ordningene ikke tredder i kraft før 1.januar 2024, viser ikke denne meldinga noen oversikt over virkningene av direkte salg og donasjoner.

IKFF påpeker at dette nye regelverket innebærer en alvorlig og udemokratisk maktforskyvning når det gjelder våpeneksport til Ukraina. Vedtaket om direkte salg fører objektivt til at norsk våpenindustri vil ha en egeninteresse av at krigen i Ukraina fortsetter, det motsatte av et fredsinsitament .

Det nye regelverket for direkte salg listes opp i kapittel 5.4 – med retningslinjer som i stor grad må avgjøres ved skjønn. Slike skjønnsvurderinger skal fra 1.januar 2025 overlates til et eget direktorat ; Direktoratet for eksportkontroll og sanksjoner (DEKSA), omtalt i meldingas kap. 3.1. Når det er et direktorat som foretar skjønnsutøvelse vil militærpolitiske avgjørelser med alvorlige konsekvenser for nasjonal og internasjonal sikkerhet ligge hos byråkrater og ikke hos folkevalgte i samme grad. Innsyn og kontroll med hva som skjer blir vanskeligere tilgjengelig for Stortinget og befolkningen. IKFF tviler på at det er mulig å kontrollere at våpenbedriftenes direkte salg til Ukraina tilfredsstiller kontrollbetingelsene. Reglene angir ingen måter å håndheve regelverket på.

Alt dette er allerede vedtatt i Stortinget. Det innebærer at Stortinget under behandlinga av foreliggende melding må sikre sin egen innsynsrett gjennom helt klare og ufravikelige bestemmelser. Stortinget har nå kanskje en siste mulighet til å sikre folkevalgtes sjanse til å fatte effektive fredsfremmende vedtak når det gjelder framtidig bistand til Ukraina, for eksempel stans i all våpeneksport og våpendonasjoner fra Norge – for på den måten å forhindre at krigen eskalerer.

Retningslinjene gir ingen begrensninger for hvem som kan gi våpendonasjoner til Ukraina og eventuelt hvem i Ukraina som kan motta dem. Organisasjonen Fritt Ukraina gir militært utstyr, overvåkingsdroner og biler til ukrainske spesialstyrker. Spesialstyrkene er ikke den regulære hæren, og i følge NRK opererer de inne på russisk territorium og i afrikanske land.

IKFF kan ikke skjønne at donasjoner til spesialstyrkene er i samsvar med de betingelsene som gjelder for direkte våpensalg til Ukraina.

Ved å bidra med skarpe våpen til Ukraina blir Norge en medkriger. Det betyr at vi regnes av motparten Russland som en militær fiende.

IKFF forstår ikke hvordan statusen som medkrigende fiende kan styrke den norske befolkningens sikkerhet og sikre oss mot eventuelle framtidige angrep fra russisk side.

Fordi norske våpenprodusenter investerer og etablerer seg utenlands, for eksempel med betydelige etableringer i Australia, er det ikke tilstrekkelig for en opplyst debatt om helheten i norsk forsvars og utenrikspolitikk, å ha en så avgrenset rapport som denne stortingsmeldinga i realiteten er.

Stortinget bør kreve en samlet årlig rapport som gir et sannferdig og helhetlig bilde av det norske militærindustrielle komplekset, inkludert Pensjonfond Utlands investeringer i våpenindustrien og norske våpenprodusenters etablering i utlandet.